



PRÍHOVOR PREZIDENTA SR
pietny akt pri príležitosti Dňa obetí
holokaustu a rasového násilia

Bratislava, 9. 9. 2024

Ctení zástupcovia preživších,

vážený pán minister,

vážení páni podpredsedovia Národnej rady Slovenskej republiky,

vážené panie poslankyne, páni poslanci,

vážení zástupcovia židovských náboženských obcí,

vaše excelencie,

vážený pán predseda Medzinárodnej aliancie pre pripomínanie holokaustu,

milí prítomní.

Je pre mňa ctou, že si spoločne s vami môžem na tomto symbolickom mieste pripomenúť pamätný Deň obetí holokaustu a rasového násillia. Dnešný dátum sa spája s mimoriadne tragickou kapitolou našich dejín. S obdobím nadvlády fašistického režimu, ktorého stavebným materiálom bola ľudská zloba – a jeho základom zvrátené presvedčenie, že jedna rasa či etnikum môžu byť nadradené nad inými. Že niekomu možno len pre jeho pôvod uprieť a pošliapať jeho ľudské a občianske práva, zredukovať ich, obmedzovať a napokon obetiam odňať aj právo na samotnú holú existenciu, právo na život.

Touto cestou vykročila vláda Slovenského štátu, keď pred osemdesiatimi tromi rokmi, presne 9. septembra 1941, prijala Židovský kódex, súbor mimoriadne krutých opatrení namierených proti vlastným občanom. Boli vylúčení z verejného života, zo škôl i z niektorých profesií vrátane lekárskej praxe, boli zbavovaní majetku i dôstojnosti. Ďalším pokračovaním tejto cesty do pekla holokaustu sa stali deportácie, ktoré sa začali v marci roku 1942. Prvý transport z popradskej stanice do Osvienčimu predznamenal to, čo ďalej nasledovalo: mesiace a roky, ktoré priniesli bolesť tisíciam ľudí vystavených prenasledovaniu, či odvečených do koncentračných táborov. Utrpenie tých, ktorí zahynuli a nekonečný smútok ostatných, čo prežili, no prišli o svojich najbližších.

Obludnú vražednú mašinériu zastavila až definitívna porážka nacizmu. A v neposlednom rade aj Slovenské národné povstanie, výročie ktorého sme si

nedávno pripomenuli. Tento historický okamih sa javí ešte významnejší, ak sa naň pozrieme z tohto uhlu pohľadu – keď ho vnímame ako ozbrojené vystúpenie, ktorým Slováci odmietli neľudskosť, krutosť a svojvôľu. Ktorým sa nielenže zaradili k víťazom 2. svetovej vojny, ale dokázali sa rehabilitovať pred svetom, pred ďalšími generáciami, ale i pred vlastným svedomím.

Rovnako pevné musí byť naše presvedčenie a naše hodnotové ukotvenie aj dnes. Tým skôr, že sa i v súčasnosti stretávame s nepochopiteľnou recidívou ľudskej zloby – nevynímajúc toxické ideológie, ako je fašizmus, či iné prejavy rasovej a národnostnej nevraživosti. Extrémistické prúdy hľadajú spôsoby a príležitosti, akými by mohli znovu nadobudnúť vplyv v spoločnosti a prenikať do verejného priestoru. Dláždia si chodníky k potenciálnym priaznivcom, čo im uľahčuje prostredie internetu a sociálnych sietí. Vďaka týmto symptómom modernej doby môže byť dnes cesta od slov k činom ešte kratšia, než v minulosti.

Preto nemôžeme podceňovať varovné signály rodiacej sa nenávisti. Nesmieme tolerovať prípady, keď ľudia, neraz i s verejným vplyvom, odmietajú uveriť hrôzám holokaustu, zľahčujú ich, či prekrúcajú históriu. Nebuďme ľahostajní, cynickí ani nevšímaví. Aj preto je taká dôležitá vaša ochota rozprávať nám svoje príbehy – a naša ochota ich počúvať, rozumieť im a vcítiť sa do nich.

Podľa najnovších štúdií v súčasnosti vo svete žije takmer štvrt milióna preživších. Vzhľadom na desaťročia, ktoré ubehli, boli v čase vojny ešte len deťmi. Ich detstvo, ktoré by malo byť časom nevinnosti, hier, radosti a nádeje, bolo poznamenané utrpením, utopené v bolesti a slzách. Nedopustíme, aby sa história opakovala a aby deti niečo podobné ešte niekedy zažili.

Nie náhodou na pamätníkoch pripomínajúcich obeť holokaustu apeluje na naše svedomie slovo „pamätaj!“ Áno, pamätajme! Nevymažme nikdy holokaust z našej národnej či kolektívnej pamäte, nenechajme ho vyblednúť v našich pamätiach individuálnych.

Som presvedčený, že človek s dušou, so srdcom a so svedomím, nemôže holokaust do svojej pamäte nevpustiť, a ani ho z nej odstrániť.

Ctení zástupcovia preživších, chcem vás v tejto chvíli ubezpečiť:

Pamätáme si.

Nezabúdame.

Ďakujeme.